

Foto: Congrés Constituent FESALC 19 de juny 1983

LES SOCIETATS LABORALS: DE RESISTÈNCIA OBRERA A AGENT SOCIAL COOPERATIU

ARMAND VILAPLANA MASNOU

Paraules clau: sindicats, societats laborals, economia social, cooperatives.

RESUM: El treball és un estat de la qüestió, a la historiografia, del fenomen de compra d'empreses en crisi per treballadors, amb la fórmula de Societats Laborals. Aquestes es constituïren en la Transició cap la democràcia a Espanya (1978-1988), coincidint amb la fundació dels sindicats democràtics, la pràctica de la lluita dels treballadors a les empreses per la democràcia. Amb la aliança política del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), el Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), i els sindicats Comissions Obreres (CCOO) i Unió General de Treballadors (UGT), es va impulsar el fenomen de les Societats Laborals.

ABSTRACT: This work is a state of the art, at the historiography, of the phenomenon of buying companies in crisis for workers, with the formula of Labour Societies. These were constituted in the Transition towards the democracy in Spain (1978-1988), coinciding with the foundation of the democratic syndicates, the practice of the fight of the workers in the companies for democracy. With the political pact of the Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), the Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), and the syndicates Comissions Obreres (CCOO) and Unió General de Treballadors (UGT), it was pushed the phenomenon of Labour Societies.

Keywords: Trade unions, Labour Societies, Social Economy, Cooperatives.

AGRAÏMENTS

A la meua família ample, en Cesc, Ana, Victor, Teresa, Esteve, Victòria, Jordi, Lourdes, especialment la meua dona Mercè, per la infinita paciència en sentir-me i sobretot escoltar-me.

La feina dels professors que durant quatre anys, i especialment en aquests 2020-21 de pandèmia, han demostrat la seua vocació d'ensenyants, gràcies especialment a Na Teresa Abelló pel seu mestratge en la direcció d'aquest treball.

Als companys del curs, per la seua generositat i companyonia, Martí, Gemma, Ada, Marta, la "quinta", Àlex...

**Jo vinc d'un silenci
antic i molt llarg
de gent que va alçant-se
des del fons dels segles
de gent, que anomenen
classes subalternes**

(RAIMON 1975)

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	6
2. METODOLOGIA I FONTS.....	8
3. FONTS DE SOCIETATS LABORALS.....	10
4. CRISI ECONÒMICA . ANY 1973.....	12
5. SINDICALISME REIVINDICATIU I SOCIETATS LABORALS.....	14
6. LES COOPERATIVES I LES SOCIETATS LABORALS.....	16
7. ECONOMIA SOCIAL.....	17
8. LA TRANSFORMACIÓ EN AGENT SOCIAL.....	18
9. CONCLUSIONS.....	20
10. BIBLIOGRAFIA.....	21
11. ANNEXOS.....	23

INTRODUCCIÓ

L'objecte del treball és establir l'estat de la qüestió de les línies historiogràfiques que situades en el període de la transició política a Espanya 1976-1982, han estudiat el naixement i desenvolupament de les empreses anomenades societats laborals, en els moments de crisi política i econòmica a l'Estat espanyol en l'anomenada Transició política cap a la democràcia.

Interessa l'anàlisi pel que significà de reacció positiva dels treballadors en front la crisi econòmica i l'atur, i l'evolució d'aquests treballadors que des del seu paper en la construcció del nou sindicalisme democràtic, especialment les CCOO i la UGT, passaren a la configuració del sector de l'economia social i la construcció de la seva representativitat social, específica, com agent social cooperatiu.

Per la tasca que és vol fer, caldrà fer recerca de les fonts disponibles, identificant-les, així com l'anàlisi, si existeix, de les posicions historiogràfiques diferents, que sobre el tema, objecte d'estudi, és pretén desenvolupar, per a les conclusions establir els aspectes que poden merèixer aprofundiments de recerques posteriors.

Per això la metodologia emprada, serà en primer lloc, situar la crisi econòmica iniciada l'any 1973, a tot el món, i els seus efectes a la economia espanyola a partir de l'any 1976, veient l'efecte sobre la població treballadora.

En segon lloc l'anàlisi de la construcció del nou sindicalisme democràtic, els esdeveniments més destacats, des d'un punt de vista cronològic.

En tercer lloc la construcció d'un nou concepte identificatiu, en paral·lel a la definició legal del nou model d'empresa, nascut dins de la crisi econòmica, les societats laborals, i la idea política de l'economia social.

En darrer terme les conclusions que apuntaran a la historiografia existent i les mancances que puguin trobar-se en l'estudi del procés històric.

Cal però definir el que signifiquen els termes **economia social**, **societats laborals** i **agents socials**.

En ordre de l'anàlisi, en primer lloc la referència de **societats laborals** que, com diu Bonal⁽¹⁾, són empreses regulades per la llei de societats anònimes, amb limitacions a la transmissió d'accions; els estatuts permeten crear grups d'accionistes, i en el cas del terme laborals vol dir que més del 50% de les mateixes han de ser dels treballadors, i ningú pot tenir més del 25% de les accions. La seva transmissió per jubilació o marxa del treballador de l'empresa ha de vendre's a altres treballadors.

Aquest principi inicialment va ser regulat per una ordre administrativa, d'un instrument administratiu anomenat Fondo Nacional de Protección del Trabajo, organisme que va passar a dependre del Ministerio de Trabajo.⁽²⁾

(1) BONAL R. *Les s.a.l, a Catalunya. Les societats laborals embrió d'una nova figura empresarial.* pp.16

(2) BONAL R. *Ibidem*,pp.18

El segon terme a definir és el d'**economia social**, terme polític, nascut a partir de la importació del model francès regulat els anys 80, per potenciar amb aquest mot la tasca divulgativa i comercial de les societats cooperatives de les diferents branques productives en que actuaven les cooperatives franceses (agràries, habitatge, educació, treball associat, serveis) i les mutualitats, en el cas espanyol, s'afegiria com a part del concepte les societats laborals que tindrien regulació l'any 1986⁽³⁾.

El tercer concepte és el d'**agent social**, com a tal, s'entén l'organització representativa d'un sector laboral o econòmic que té capacitat de negociació amb l'Administració i amb altres agents socials, com poden ser els sindicats i patronals, amb capacitat de interacció amb els mateixos i també amb els partits polítics, per la defensa dels seus interessos.

Al parlar d'organització, en les societats laborals cal referir-se a la Federació de Societats Anònimes Laborals de Catalunya (FESALC, a partir d'ara) organisme creat a Catalunya com organització representativa de les societats laborals l'any 1983.

El treball d'anàlisi té com objecte l'espai físic de Catalunya i el període històric del 1976 fins 1986. Considero l'any 1986 per la aprovació de la llei reguladora de les societats laborals, encara que un consens historiogràfic ample, situa el final de la Transició a la democràcia l'any 1982, moment de la victòria electoral del PSOE, en raó del canvi polític que comportà, ja que fins llavors encara tenien el comandament de l'Estat, els franquistes o hereus d'ells.

La recerca historiogràfica pretén trobar el paper de les empreses laborals en la Transició, per entendre el seu procés en la construcció d'elements democràtics, a través de la configuració com agent social a la societat catalana.

La transformació de treballadors que construïen el sindicalisme democràtic, defensant els llocs de treball a empreses petites i mitjanes en crisi, amb treballadors accionistes primer i agents socials i econòmics cooperatius després, serà un altre descripció de l'anàlisi historiogràfic.

Tot el que exposo en el treball és a partir de l'estudi i localització de les fonts que permeten conèixer l'estat de la qüestió, en el període considerat i en el territori de Catalunya, no aprofundint més enllà d'aquest objectiu.

(3) B.O.E. núm 103, de 30 de abril de 1986

METODOLOGIA I FONTS

La recerca historiogràfica l'he fet sobre les tres paraules claus que poden identificar el fenomen, les quals són: **sindicats**, **economia social** i **societats laborals**. Les raons de la cerca en aquestes temes són, d'una banda, per la homologació administrativa de cooperatives i societats laborals des d'un inici a l'organisme que facilitava crèdits a persones treballadores, per accedir al capital d'una cooperativa o empresa laboral, com així era anomenada amb els decrets que feien possible aquest finançament⁽⁴⁾, aquesta identificació existeix des de l'any 1963 fins l'any 1984. D'altra banda, la relació entre sindicats i empreses cooperatives i societats laborals.

El segon terme, **economia social**, apareix a partir de l'any 1984, amb el primer Govern socialista (del 1982) i és fa servir per homologar i identificar un espai social i econòmic on hi son les empreses cooperatives i les societats laborals, així com les mutualitats, en la seva actuació de previsió social. El terme **economia social** és una imitació del model francès, que en forma de llei, els anys 80, va publicar França amb finalitats de fer publicitat del sector no capitalista de l'economia.

El tercer element de la cerca és **societats laborals**, que són el subjecte sobre el que es vol conèixer l'estat de la qüestió històrica.

De l'anàlisi de les fonts i publicacions al voltant de l'afer assenyalat, cal dir el següent:

1. Moltes publicacions, tracten els termes **cooperatives**, **societats laborals** o **economia social**, algunes de manera periòdica mensual, bimensual o trimestral i altres de forma anual, tenen a veure els seus continguts amb informacions de caràcter fiscal o jurídic, que són per explicar les novetats de la Llei de Pressupostos de l'Estat, de caràcter anual, o de canvis de legislació. És important destacar REVESCO (Revista de Estudios Cooperativos), editada per la Universidad Complutense de Madrid, amb dues publicacions anuals.

2. La creació de l'organisme CIRIEC-España (Centro Internacional de Investigación e Información sobre la Economía Pública, Social y Cooperativa) domiciliat a la Facultat d'Economia de València⁽⁵⁾, significa que a partir de l'any 1985 es va tenir a disposició dels estudiosos, i del sector en general, nombroses publicacions amb format revista econòmica, jurídica i llibres monogràfics, al voltant de les cooperatives, les societats laborals i l'economia social. Va ser un organisme connectat amb el CIRIEC europeu, situat a Brussel·les, que ha permès situar l'economia no capitalista en la dimensió europea, amb publicacions bimensuals i especials de contingut principal econòmic i jurídic.

Tant REVESCO com CIRIEC fan tasca de recerca a les universitats respectives de la Complutense de Madrid i la Facultat d'Economia de València.

3. Les societats laborals a partir de la seva organització representativa la FESALC ha publicat de forma periòdica la revista NOVAGESTIÓ de caràcter bimensual, amb dos o tres números especials per any afegits, i diferents llibres que permeten conèixer les seves posicions com a representant de les empreses.

(4) BONAL *ibidem* pp.16

(5) CIRIEC *Revista jurídica y econòmica*.nº1 .1984

4. La fundació ROCA i GALÉS, és una institució amb seu a Barcelona carrer Aragó nº 281.1º1º, i que disposa de fonts cooperatives i de les Societats Laborals de diferent procedència. El centre està connectat amb Universitats i Biblioteques de Catalunya, i fa divulgació i promoció del cooperativisme, editant publicacions per el sector.

D'aquesta identificació de fonts, a partir de les paraules clau, he separat el que és publicació dedicada a la divulgació o el tractament només d'aspectes fiscals o econòmics, bàsicament les indicades en el punt primer. Les publicacions que tenen a veure amb la Història cooperativa, són poques:

- PLANA I GABERNET GABRIEL. Cooperativisme català o l'economia de la fraternitat. 1998.Ed. Universitat de Barcelona, Fundació Roca i Galés, Fundació Ferrer i Guardia. Barcelona.
El llibre és l'edició de la tesis doctoral feta per Plana sobre el cooperativisme català, estudiant totes les branques cooperatives i els seus antecedents des del segle XIX fins als anys trenta del segle XX, cercant o comparant les relacions cooperativisme i nacionalisme català.
- PEREZ BARÓ ALBERT. Historia de la cooperación catalana. 1974. Ed.Pòrtic. Barcelona.
Albert Pérez Baró ha estat un divulgador del cooperativisme en l'etapa franquista, on l'intervencionisme en mans del sindicat vertical i l'església reprimia la llibertat. Per tant, la pròpia pràctica cooperativa, les seves vinculacions amb l'Aliança Cooperativa Internacional, facilitaren la seva tasca de divulgació i ensenyament dels principis cooperatius.
- REVENTÓS CARNER JOAN. Historia del movimiento cooperativo en España. 1960.Ed. Ariel. Barcelona.
L'obra és la tesi doctoral de Reventós i d'abast espanyol. El seu estudi acaba l'any 1934, trencà el model imperant que havia imposat l'estudi dels partits i sindicats obrers, deixant de banda l'experiència cooperativa al no considerar-la revolucionària. L'autor per la seva trajectòria política com president del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), aporta una importància afegida al seu estudi.
- CASTAÑO I COLOMER JOSEP. Una aproximació al món de les cooperatives a Catalunya (1979-1999) una història, una anàlisi. 2000. Ed. Fundació Roca i Galés. Barcelona.
L'autor en Josep Castaño va ser director de Cooperatives a la Generalitat de Catalunya del 1981 a 1985 i de 1985 fins 1996 director de l'Institut per a la Promoció i Formació Cooperatives a la Generalitat, la seva obra és un excel·lent resum del sector de les cooperatives i SALS en el període 1979-1999, que encaixa en l'objecte de l'anàlisi.

Amb el terme **economia social** és important destacar que totes les publicacions, a partir del any 1985, ofereixen una informació espanyola i aporten informació real de Catalunya. Amb l'apartat Societats Laborals objecte d'aquest estudi de situació, permeten aproximar-nos a la seva realitat econòmica i jurídica. El text de Castaño tot i el títol de cooperatives, també estudia la informació referida a les Societats Laborals Catalanes.

FONTS DE SOCIETATS LABORALS

- RESOLUCIONS CONGRESSUALS FESALC. Congrés constituent de la Federació de Societats Anònimes Laborals de Catalunya. 19 de juny de 1983. Ed. FESALC Barcelona
El text en català i castellà fa una presentació i explica qui ha estat escollit per la direcció de FESALC, i les ponències aprovades amb el títol de fonaments, estatuts i econòmica.
- RESOLUCIONS CONGRESSUALS FESALC.1º Congrés 14-15 juny 1985.Ed. FESALC Barcelona
El text en català i castellà, consta d'una presentació, la direcció electa al Congrés i els textos de les ponències d'estatuts, economia i finances, organització i formació.
- VIDAL MARTINEZ ISABEL Crisis económica y transformaciones en el mercado de trabajo. El asociacionismo de trabajo en Catalunya. Febrer 1987, Editorial Diputació de Barcelona.
El llibre és la edició de la tesis doctoral de la doctora Isabel Vidal feta l'any 1982, i defensada l'any 1984 amb la qualificació d'excelent cum laude, és el primer treball dels que després ha dedicat a l'estudi de l'economia social des de la càtedra d'Economia a la Universitat de Barcelona.
El treball és un estudi de camp en cooperatives de treball i societats laborals on fa un anàlisi microeconòmic i dels treballadors implicats en la creació de les empreses provinents d'una crisi d'empreses anteriors; en forma d'enquesta, el treball quantifica i elabora propostes d'actuació pels poders públics i als interessats.
- EI FUTURO DE LA ECONOMIA SOCIAL 1988. JORNADAS TÉCNICAS CATALANAS.
Editat per FESALC. Barcelona.
El text és l'edició d'unes jornades celebrades a la seu de la FESALC els dies 10-11-12-13 i 14 de novembre de 1986, on diversos ponents experts, polítics de Catalunya i Espanya tractaren en taules rodones els temes d'autogestió i empresa. Formació. Organització de les Societats Laborals. Noves tecnologies i economia social. El fons social europeu.
- BONAL R. COSTA C. Les SAL a Catalunya Les Societats Anònimes Laborals embrió d'una nova figura empresarial. 1987.Ed la Magrana. Barcelona.
L'autor Bonal, amb la col·laboració de Costa, feu un treball de camp per conèixer la realitat i perquè s'havien creat les societats laborals a partir d'un qüestionari i una selecció per mida de les empreses i el territori on eren. L'edició del treball consta d'una primera part amb un anàlisi del origen de les primeres SAL i la seva dinàmica de treball amb la definició de l'economia social per primer cop a Catalunya i una segona part amb els resultats d'una enquesta.
- ROJO I CARBELLIDO JOSEP. Autogestión y sindicalismo. Una crónica de la transición. 1996.Edita FESALC. Barcelona
L'autor Josep Rojo va morir el 19 d'agost de 1992, dirigent de FESALC, el llibre és un homenatge, que recull converses gravades per ell amb diferents dirigents de empreses Societats Laborals durant l'any 1988, i el seu propi punt de vista respecte les relacions entre els sindicats i les societats laborals.

- VIDAL MARTINEZ ISABEL & VILAPLANA MASNOU ARMAND. *Perspectivas empresariales de las Sociedades Laborales en la Unión Europea*. 1999. Ed. CIES i FESALC. Barcelona.

Els autors són la Doctora Isabel Vidal i Armand Vilaplana, president en l'època de la FESALC, l'obra té dues parts, una primera d'estudi econòmic del sector de les societats Laborals, l'anàlisi de les estratègies per facilitar aliances, i una segona part més centrada en el paper de FESALC com empresa de serveis a les empreses associades.

Cal fer notar que en el període de l'estudi, no s'aprecien línies contradictòries històriques, però si ja en els anys trenta PLANA⁽⁶⁾ destaca una diferència entre els mots cooperatista i cooperadors, que el maig de 1902 Salas Antón escrivia a la Revista Cooperación Catalana que *"Cooperación es la asociación que tiene por objeto suprimir una o más clases de intermediarios del orden económico en beneficio de los asociados. El Cooperatismo es la cooperación erigida en sistema de emancipación social con que proporcionar la mayor suma de bienestar al género humano. Los cooperadores no piensan más que en su propio bien; los cooperatistas piensan y trabajan por el bien de todos"*.

Aquesta diferència apreciada els anys trenta, del segle XX, ens explica que dins els dirigents que formaven part del model cooperatiu hi havia una diversitat lògica política. Aquesta referència serveix per entendre que en els anys vuitanta hi hagi una aproximació política semblant entre les cooperatives de treball i les societats laborals, que respecte les altres branques cooperatives, educació, consum, serveis, agràries i altres, prendrien, segons indiquen les dades de creació d'empreses, el motor de la nova etapa del cooperativisme. En el moment clau seria la signatura d'ambdues organitzacions amb els sindicats de les CCOO i UGT d'un acord marc el 10 de maig de l'any 1988⁽⁷⁾, pel desenvolupament de l'economia social a Catalunya, aquest acord consolidaria a més la figura de FESALC, organisme representatiu de les societats laborals com agent social.

La llei de Societats Laborals de l'any 1986, donaria un estatus legal a les societats que fins llavors només eren regulades com societats anònimes, dret mercantil general, i amb normes administratives que estableixen el seu funcionament en el capital social. Amb això les societats laborals, amb la seva organització representativa la FESALC, feien el pas el 1988 de signar un conveni, que els convertia en agents socials a la societat catalana.

(6) PLANA.E. 1 *cooperativisme català o la economia de la fraternitat*. pp144

(7) *Acuerdo para el desarrollo de la economía social en Catalunya*. 10-05-1988

CRISI ECONÒMICA ANY 1973

L'augment de preus del petroli dels països productors, a l'any 1973, va significar un canvi a l'economia capitalista mundial, que va establir el final del període de creixement dels anys seixanta del segle XX, el començament d'una etapa econòmica on la inflació va ser l'element protagonista, juntament amb els dèficits públics i els forts endeutaments. Aquestes característiques, acompanyades de l'atur dels treballadors, van produir-se en tots els països industrialitzats, o depenent dels mateixos, com els anomenats del tercer món, cadascun d'ells, amb problemàtiques específiques afegides.

La crisi econòmica a Espanya va tenir unes característiques pròpies⁽⁸⁾, la raó fonamental de les quals va ser la mort del dictador Franco l'any 1975, que va obrir un període d'inestabilitat social i política i que al coincidir amb la crisi econòmica, va endarrerir l'aplicació de mesures de correcció econòmica, doncs la prioritat espanyola era fer un canvi polític cap a un sistema de participació democràtica, que fos homologat en l'àmbit europeu. La última dictadura europea, havia acabat doncs amb la mort del dictador Franco.

QUADRE 1. POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR I ATUR

ANYS	PBL OCUP en milers	ATUR en milers	PIB
1970	13078	193	2424414
1971	13197	256	2759820
1972	13298	308	3231322
1973	13401	362	3894762
1974	13493	428	4792959
1975	13375	540	5653211
1976	13298	651	6843218
1977	13370	751	8628166
1978	13304	986	10878798
1979	13352	1308	12818601
1980	13380	1566	14775100
1981	13288	1944	16929862
1982	13426	2220	19589543
1983	13532	2449	22368746
1984	13620	2840	25375105
1985	13700	3043	28127800

FONT: Banc de Bilbao Informe económico 1985

L'efecte de l'atur com es pot veure pel quadre on consta la població que podia treballar i la que era oficialment aturada, comença a fer-se notar en les estadístiques l'any 1978, on hi ha 981000 persones aturades i d'aquí, l'augment de l'atur és sense aturador arribant al màxim l'any 1985 amb 3.043.000 d'aturats a Espanya.

(8) MAMMARELLA. *Historia de Europa Contemporánea desde 1945 hasta hoy 1995*.pp.324

La segona variable de la crisi econòmica espanyola era la inflació (quadre nº 2).

QUADRE Nº 2 INFLACIÓ EN %

ANYS	FRANÇA	ITÀLIA	ESPANYA
1973	4,5	4,6	6,5
1974	14,0	19,1	15,7
1975	11,8	17,0	16,9
1976	9,6	16,8	14,9
1977	9,4	18,0	24,5
1978	9,1	12,1	19,8

FONT: FMI, OCDE , Banco de España

En les dades del quadre on es compara França, Itàlia i Espanya, podem veure a Espanya, com l'evolució creixent de la inflació, a partir de l'any 1974, arribant a l'any 1978, on una certa aturada en el creixement inflacionari, però amb xifres molt altes (19,8%) que té a veure amb els primers acords polítics transcendentals de la Transició, els anomenats Pactos de la Moncloa, que tenien la finalitat d'actuar contra la inflació.

La característica dels Pactes de la Moncloa, va ser l'acord entre les noves formacions polítiques recentment legalitzades com el P.S.O.E. i el P.C.E. amb els representants o hereus del franquisme com U.C.D. i A.P., però sense els sindicats nous democràtics, potser per evidenciar el protagonisme dels partits polítics, respecte altres interlocutors com eren patronals i sindicats.

També al col·locar en les dades les evolucions de dos països veïns com França i Itàlia, on pot veure's, en el cas de França que el pic inflacionari a va ser els anys 1974, 1975, estabilitzant-se la inflació a partir de llavors, tot que a l'alça (el doble) respecte l'any 1973, mentre que Itàlia, país inestable políticament, va patir un període de l'any 1974 fins el 1977 de molt alta inflació, però el 1978, fruit d'un pacte social semblà que s'havia corregit.

La correcció de la inflació, qüestió important, no aturà l'augment de l'atur, com veïem al quadre nº 1 el que comportà una alta pressió social, i que mantenia els sindicats en peu de guerra, davant els ajustos o tancaments d'empreses que feien augmentar les xifres de l'atur, i de rebot la inseguretats dels treballadors en el seu futur.

La lentitud de les mesures de redreç econòmic, obligaven a prendre partit per accions d'immediatesa, essent la lluita contra l'atur, l'argument primer de la lluita sindical, en aquest context, explica VIDAL⁽⁹⁾ la compra d'empreses en crisi per part dels treballadors, especialment les empreses petites i mitjanes, que eren alienes a les reconversions de grans empreses o sectors industrials de pes important.

Espanya doncs, confirmà la seva etapa política de canvi, en mig de la crisi econòmica, havent d'actuar en diferents fronts alhora, fer una constitució, prendre mesures d'emergència econòmica, suportà un intent de cop d'Estat i la violència de les bandes armades com ETA, GAL, GRAPO. En aquest marc neixen les Societats Laborals.⁽¹⁰⁾

(9) VIDAL I. *Crisis económica y transformaciones en el mercado de trabajo.,El asociacionismo obrero en Catalunya.* P23

(10) TELLO E.*El fin de la época dorada.*p.33

SINDICALISME REIVINDICATIU I SOCIETATS LABORALS

La resposta a la crisi econòmica, amb el que significava l'atur per part dels treballadors, es feia notar en tot tipus d'empreses, era la reducció de plantilles de treballadors, eliminació de les hores extres i expedients de regulació temporal de l'ocupació, el pas últim de les quals eren les anomenades "suspensions de pagaments".

Aquest panorama empresarial, segons la mida de la empresa, permetia diverses solucions: es considerava gran empresa la que tenia més de 500 treballadors, mida mitjana la que en tenia fins a 500 treballadors, i petita era la que en tenia menys de 50.

El sector de l'activitat econòmica era un altre de les característiques on la crisi tenia uns efectes més durs o menys. Sectors com el de les motocicletes, la línia marró (televisió), el tèxtil foren sectors demandants de plans sectorials de reconversió, tot i ser dels sectors que eren considerats moderns.

Però als problemes del impacte del preu del petroli a l'economia, s'hi afegien els de les empreses mitjanes espanyoles, que tenien mancances de capital i excés de mà d'obra. Al ser fins llavors els costos de mà d'obra molt baixos, fins l'any 1973, la inflació amb el seu creixement constant, alteraria aquestes circumstàncies.

La presa de consciència social i política dels treballadors, era l'altre element estratègic del moment, el model paternalista del sindicat vertical franquista estava en liquidació, no només als espais interns del sindicat vertical, sinó dins de cada empresa que creava el seus comitès representatius, i responia a la crisi econòmica, afegint-hi les reivindicacions de caire polític, com l'amnistia als acomiadats per lluites anteriors, i la llibertat sindical; és a dir, que en les plataformes reivindicatives dels nous sindicalistes hi havia les reclamacions salarials, condicions laborals (hores de treball, cost hores extres...) amb les de tipus general com les expressades, i aquestes plataformes arribaven, al mig dels canvis que significava la constitució dels nous sindicats. Amb l'alliberament de tasques professionals a les empreses de persones per fer tasques al sindicat, fora de les empreses, per entendre-ho millor, joves treballadors amb moviment, que coordinaven i promocionaven reunions per explicar les plataformes de reclamació sindicals, convocatòries de vagues, o reunions per crear els nous sindicats, tot alhora a dins i fora de les empreses, en funció de les possibilitats a cada lloc, que oferia la relació entre patró i sindicalistes.

Una mostra dels esdeveniments que explica el text coordinat per Gabriel: les vagues a tot Espanya l'any 1974 van ser 2009, l'any 1975 foren 2807 i l'any 1976 foren 3662⁽¹¹⁾; a finals 1974, vagues generals als ram de l'aigua i construcció al Baix Llobregat, Sabadell; eleccions sindicals l'any 1975 amb el triomf dels candidats de CCOO al Sindicat vertical franquista; vagues a principis de l'any 1976; el 12 de novembre del mateix any la COS convoca i fa una aturada general a Espanya; el 1977 es fa la constitució de les CCOO com sindicat de classe; eleccions sindicals lliures l'any 1978, que guanya CCOO.

UGT al seu XXX congrés fet a Madrid a l'al·legalitat l'any 1976, amb el suport de sindicalistes internacionals, va dir no al sindicalisme unitari (un sol sindicat, com defensaven les CCOO) i no a la reforma del sindicat vertical, només calia la desaparició del mateix.⁽¹²⁾

(11) GABRIEL P.coord. *Comisiones Obreras de Catalunya 1964-1980*.pp-65

(12) FÜHRER ILSE M. *Los sindicatos en España .De la lucha de clase a estrategias de cooperación*. pp. 10

Això defineix el pluralisme sindical des d'aquell moment, alhora s'encetava el model sindical espanyol de concertació social, d'acord amb Govern i patronal per les direccions o cúpules.

Aquesta model permeté introduir una certa moderació sindical, deguda a la crisi econòmica a partir de l'any 1978, i d'altra banda a evitar un cop militar, que succeí l'any 1982 amb Tejero, tinent coronel de la Guardia Civil que ocupà militarment el Congrés dels Diputats.

El que he relacionat, ens indica una forta dinàmica d'acció sindical, que no afectà a tothom igual i tampoc a tot el territori, però no hi ha dubte, que explica un moment en que el nou sindicalisme és la punta de llança contra el règim franquista, i això enmig d'una crisi econòmica, trasllada una sensació de canvi col·lectiu. Cal indicar que l'any 1984 menys del 30 % dels aturats cobraven la prestació de l'atur⁽¹³⁾ el que facilita entendre:

1. que el control dels Governos sobre la societat, característic de les dictadures, estava en crisi.
2. que la lluita de l'oposició al franquisme des del sindicat, amb el procés de democratització obert, obria esquerdes entre els sectors pro règim, especialment els empresaris.
3. que era possible respostes diferents a l'atur, en les empreses en crisi.

En efecte, com ensenya la mostra de la enquesta publicada de la Dra Isabel Vidal⁽¹⁴⁾ dels propis comitès d'empreses en les empreses en crisi, neixen els nous membres dels consells d'administració de les societats laborals, que així es creen per accedir a la propietat i a un crèdit, de forma jurídica de societats anònimes; fins l'any 1986, no hi haurà la llei que tipifiqui aquestes societats com laborals, per tant entre 1978 i 1986 existiran societats amb la forma jurídica anònima que tindran una regulació administrativa, el que ens explica les dificultats per tenir dades oficials de registre fins la Llei del 1986.

(13) FÜHRER ILSE M. *Ibidem* .pp.233

(14) VIDAL MARTINEZ I. *Crisis económica y transformaciones en el mercado de trabajo. El asociacionismo de trabajo en Catalunya*. p 28

LES COOPERATIVES I LES SOCIETATS LABORALS

“El fenómeno cooperativo, incluso el artificio de las sociedades anónimas laborales, son producto de una nueva consciencia social o de situaciones irremediables. En el límite de la exasperación, cuando lo imposible envuelve la empresa, cuando la crisis agarrota a la clase empresarial, se acude a la <complicidad> de los trabajadores.”⁽¹⁵⁾

Com explica Vidal amb *“la crisis económica es el elemento explicativo fundamental del fortalecimiento del asociacionismo económico actual”*, això es diu analitzant les xifres d'atur que en els moments de l'anàlisi ens indiquen les dificultats en trobar feina, així com d'altre banda i pel que he enumerat, hi ha una generació de treballadors en lluita per construir una democràcia. El que ens explica, la resposta d'una part d'aquests treballadors d'empreses en crisi, en assumir la propietat i la direcció, convertint-se en empresaris col·lectius.

Les societats cooperatives són organitzacions de persones que s'organitzen com empresa per satisfer les seves necessitats o interessos socioeconòmics comuns⁽¹⁶⁾, aquesta primera definició del que és una cooperativa, seria una manera senzilla i entenedora per aproximar-nos al terme cooperativa, però les societats anònimes laborals, responen al mateix criteri?

Segons el Ministerio de Trabajo, sí, perquè amb la creació l'any 1960 de l'organisme anomenat Fondo Nacional de Protección al Trabajo (FNPT) apareix el terme de sociedades laborales, equiparant-les a les cooperatives en la política d'ajuts amb crèdits tous i bonificacions fiscals.⁽¹⁷⁾

A diferència de les cooperatives que tenien normes legals pròpies, en les societats laborals es definia sobre una empresa jurídicament societat anònima, amb unes limitacions com les següents:

1. Només podien ser socis els treballadors i cap podia tenir més del 25% de les accions.
2. La majoria del capital (51%) devia ser dels treballadors, però podien haver socis no treballadors amb les limitacions indicades.
3. Les accions devien ser a nom del treballador, i era prioritari la venda de les mateixes en cas de baixa o jubilació a un altre treballador.

Amb aquestes característiques, la empresa societat laboral, podia percebre un crèdit avalat per cada treballador soci de fins 500.000 pessetes per treballador (els anys 1976 endavant), amb la finalitat d'invertir a la empresa de la que el treballador es feia accionista i propietari; aquestes condicions, la del crèdit, eren igual per les cooperatives, resta la pregunta que en aquest treball no podem respondre de perquè triar una fórmula legal o altra, la Cooperativa de treball associat o la Societat Laboral.

(15) LARRAÑAGA L. *Don José María Aritzemendiarieta y la experiencia cooperativa de Mondragón*. P 208

(16) CASTAÑO COLOMER J. *Una aproximación al món de les cooperatives a Catalunya 1979-1999*. p13.

(17) BONAL R. *Ibidem* p.53

ECONOMIA SOCIAL

L'any 1984 ens explica en Bonal⁽¹⁸⁾ que hi hagué una reunió d'organitzacions socials: (Caritas) Pilar Malla, Oriol Homs, economista, Jorge González Aznar (ajuntaments) Agustí Prats, sindicalista del tèxtil, Josep Rojo, FESALC, Arcadi Vilert, Federació Cooperatives de Treball Associat, Andreu Cortines, Angel Echevarria, Direcció de Cooperatives, Isabel Vidal, Universitat Barcelona, Marta Farrés, Centre Desenvolupament economia social, Maravillas Rojo, INEM, Manuel Ludevid, ESADE. L'objecte era fer consens sobre el terme economia social. És va coincidir pels assistents a les trobades en que el terme no és un concepte ideològic, i va concloure el grup de treball que el terme economia social pretén explicar que es vol portar una activitat econòmica en el context d'un objecte social, explícitament definit.

Com s'explica de les dades de l'atur, i de la preocupació social pel mateix, la incidència sindical en les seves reivindicacions, porta a entendre que la acció política devia ser impulsora de mesures i accions afavoridores del manteniment i la creació d'ocupació, amb les mancances econòmiques del país, la fórmula de les cooperatives de treball i les societats laborals, incloent-les amb la definició de l'economia social. Era una línia de treball que els diferents nivells de les administracions públiques (Governs locals, Autonòmics o Central) de no importa el color polític incentivaren en el període de l'anàlisi.

Els governs de la UCD fins l'any 1982, que arribaria al Govern el PSOE amb majoria absoluta, impulsarien les actuacions de lluita contra l'atur, fent dotacions econòmiques al FNPT en l'etapa de la UCD i el PSOE establint acords amb sindicats i patronals amb fons europeus.⁽¹⁹⁾

L'any 1999 la definició que en el àmbit europeu s'acceptava de l'economia social era la següent:

1. Prioritat de les persones i l'objecte social sobre el capital, excepte les fundacions totes són empreses de persones.
2. Adhesió voluntària i control democràtic pels seus membres des de la base social.
3. Conjunció dels interessos dels socis, usuaris i d'interès general.
4. Defensa i aplicació dels principis de solidaritat i responsabilitat.
5. Autonomia de gestió i independència dels poders públics.
6. Aplicació dels excedents econòmics a l'objecte social per reinversió o distribució, segons desig dels socis, per crear ocupació, activitats a noves empreses, activitats socioculturals, etc

Aquesta definició la recollia la revista del CIRIEC, on situava les cooperatives de treball associat, les societats laborals i a continuació: les cooperatives agràries, de consum, de crèdit, altres i les mutualitats; tot això en el marc espanyol, concloent que l'any 2000 les vendes van ser de 42.761 milions d'euros un 7,1% del PIB d'aquell any. L'ocupació total representà un 3,94% de l'ocupació total espanyola (570.418 socis- treballadors).⁽²⁰⁾

(18) BONAL J. *Ibidem*. pp.52

(19) SALABERT R. *Las sociedades laborales en el marco de desarrollo económico y social español*. p103

(20) CIRIEC. *Informe de síntesis sobre la economía social en España en el año 2000*. pp- 11-12

LA TRANSFORMACIÓ EN AGENT SOCIAL

La transformació de treballadors per compte d'un empresari a treballadors autogestionaris, no va ser un procés fàcil, ni senzill. La literatura que explica el fenomen, sovint de forma indirecta, i els estudis de caire sociològic, pocs, però explicatius, han estat fets sobre tot per l'organització que les empreses crearen, primer el febrer de 1981 la UNIÓ DE SOCIETATS LABORALS DE CATALUNYA (USALC) i després el mes de juny de l'any 1983 la FEDERACIÓ DE SOCIETATS ANÒNIMES LABORALS DE CATALUNYA (FESALC).

Convé una reflexió del procés que explico de forma resumida en aquests quatre punts:

1. Comitès d'empreses en crisi econòmiques i necessitats de moltes hores de feina i alhora de suport externs de professionals, advocats, enginyers, economistes, directius.
2. Construcció dels nous sindicats democràtics, sense serveis o en la fase de construcció de serveis pels associats, serveis bàsics per qualsevol treballador.
3. Necessitat de donar a conèixer a la societat el que s'està fent, per atraure complicitats, i construir la representativitat de les noves empreses.
4. Separació clara entre representació de treballadors, que era feina del sindicat, i necessitat de representació de les empreses, nova associació (USALC-FESALC), com a tal amb serveis per els socis treballadors i les empreses.

Les fonts, la revista NOVAGESTIÓ, les tesis Congressuals de la FESALC, tot això a partir de l'any 1983, ens poden explicar les passes en que una organització de representació política d'un sector específic empresarial es va construint i va desenvolupant el seu paper com interlocutor social, però hi ha dos referents que per objecte d'aquest treball cal situar:

1. La consecució de la Llei de Societats Laborals l'any 1986.⁽²¹⁾
2. El conveni que reproduïxo en l'annex signat entre els sindicats de les CCOO i la UGT amb FESALC i FCTAC, que tenia com finalitat el desenvolupament de la economia social a Catalunya.⁽²²⁾

La consecució d'una Llei demostra capacitat d'influència política de la FESALC, organisme que representà a les empreses Sals en Catalunya. Previ a FESALC va haver-hi la creació de USALC, segons els autors COLOMÈ i BONAL, la majoria d'empreses associades a la USALC, provenien i eren governades per sindicalistes de les CCOO, i comunistes, l'avenç del procés polític cap a la democràcia a Espanya, impulsà la creació d'una altre organització la FESALC on confluïren aquestes empreses organitzades a USALC, amb altres de l'òrbita socialista, l'objectiu però al crear FESALC, era el de superar etiquetes partidàries i fer un referent representatiu el més professional possible.

El triomf polític del PSOE a les eleccions de l'any 1982 a Espanya, "obligava" a fer coses, i en el entorn de la FESALC, la llei SAL va ser un objectiu factible que s'aconseguí, amb això és generà un efecte d'impuls indirecte cap a la nova organització, que podia presentar-se davant els seus associats i davant la societat com un interlocutor i defensor dels interessos de les empreses associades.

(21) B-O-E-Ley 15/1986, de 25 de abril, de Sociedades Anónimas Laborales

(22) ANNEX. Conveni pel desenvolupament de la economia social a Catalunya.

L'aliança política PSUC amb PSC-PSOE, amb el suport dels sindicats CCOO i UGT, donaren un primer fruit amb aquesta regulació legal de les Societats Laborals i el desplegament a partir de llavors de la fórmula economia social per identificar un sector econòmic no capitalista, que en aquest període es començarà a comptar i a identificar (cooperatives, societats laborals, mútues, associacions sense ànim de lucre, fundacions amb objectiu social).

L'element que situa com agent social a la FESALC l'atribueixo al Conveni amb els sindicats de les CCOO i la UGT, sumant la Federació de Cooperatives de Treball Associat de Catalunya (FCTAC), que significà la demostració davant els associats i la societat en general, dels papers diferents que cadascú jugava en la societat, i per tant el reconeixement mutu d'aquests papers diferents. Això en el moment històric, no era poca cosa, perquè amb la normalització de l'activitat econòmica, i amb la experiència de creació d'empreses que funcionaven a partir de les crisis empresarials anteriors existien prou elements de conflicte en el si de les empreses, producte de malentesos en el paper que a la nova etapa devien complir els comitès d'empreses i els consells o Juntes directives; per tant, un conveni o un acord, era també un símbol per explicar el diferent paper que uns i altres devien fer per el bon funcionament de les noves societats.⁽²³⁾

La confluència entre les diverses federacions de cooperatives existents i especialment la de treball associat amb les SAL generà un pol referencial a l'economia catalana, on es pot veure una economia no capitalista organitzada, amb continguts propis i diferenciats. Les polítiques dels ajuntaments per la lluita contra l'atur amb la creació de cooperatives i SAL, neixen d'aquest creixement i visualització d'aquest tipus d'empresa, que pot competir als mercats i ofereix avantatges ideològiques a les persones que lluiten per models no capitalistes.

(23) ANNEX. *Ibidem*

CONCLUSIONS

L'objecte del treball és fer un estat de la qüestió respecte el que la historiografia diu o ha dit de les empreses societats anònimes laborals o societats laborals. Per aproximar-me al seu estudi, ha calgut observar les cooperatives i l'economia social. D'aquesta observació, s'ha vist que hi ha una elevada informació de contingut divulgatiu, econòmic o jurídic, que en aquest treball no té interès, doncs el eix són les societats laborals, en quan subjectes d'un procés històric determinat, el que anomenem la Transició de la dictadura de Franco a la democràcia i la Constitució de l'any 1978.

De l'anàlisi es poden extreure les següents conclusions:

1. Hi ha poques fonts disponibles, les més importants són les del propi moviment de les societats laborals, i especialment de la seva Federació (FESALC).
2. Hem pogut constatar que el terme polític, economia social, engloba el conjunt d'economia no capitalista, que funciona dins les regles del mercat capitalista, però que el lucre no és el motor fonamental.
3. La informació referida a les societats laborals en el marc de l'economia social és significativa a partir de 1986, especialment en els centres de recerca universitària que editen publicacions com el CIRIEC (València) o REVESCO (Universidad Complutense de Madrid).
4. Les dades de les societats laborals, són d'origen estatal, al no existir una regulació legal fins l'any 1986, on la Dirección General de Cooperativas del Ministerio de Trabajo disposa de registre, cal però fer recerca de les dades disponibles a la FESALC.
5. La recerca ha permès identificar que amb la crisi econòmica espanyola, iniciada al món l'any 1973, les seves repercussions principals són l'any 1978, i següents, moment en que la confluència entre treballadors en lluita per la defensa dels seus llocs de treball i construcció dels sindicats democràtics, s'afegeix la construcció d'organitzacions d'empreses autogestionades, com eren les societats laborals.
6. La definició política d'economia social queda recollida a l'obra de Bonal, que situa en el període de l'estudi (1984) la seva praxis oficial.
7. El document del pacte entre els sindicats de CCOO i UGT i amb FESALC i la Federació de Cooperatives de Treball Associat de Catalunya (FCTAC) que recull el treball en el seu annex, permet concloure que en l'any 1988 eren les Societats Laborals un agent social reconegut.
8. Cal desenvolupar més vies de treball que permetin situar el paper de l'economia no capitalista en el context espanyol i català, i també el seu paper com motors econòmics, tant en els moments de crisi econòmica, com en els moments de creixement de l'economia, en tot cas des del punt de vista històric, cal aprofundir en aquestes organitzacions dels treballadors, diferents als sindicats.

El sindicalisme de classe, que en la Transició va tenir un paper central mentre els partits democràtics és construïen, en la vessant de la organització empresarial de l'economia social, va tenir també un paper significatiu al ajudar en la identificació com agent social.

BIBLIOGRAFIA

BANCO BILBAO. *Informe económico 1985*. Ed. B. Bilbao. Bilbao

BAREA J MONZON J. *Informe sobre la situación de las cooperativas y sociedades laborales en España 1996*. Ed. CIRIEC-España. Valencia.

BAREA J. MONZON J. *Libro blanco de la economía social en España*. Ed. M. Trabajo Madrid. 1992

BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO. *B.O.E. núm 103 de 30 de abril de 1986*. pág. 15463-15465. Ley 15/1986, de 25 de abril de Sociedades Anónimas Laborales. Madrid.

BONAL RAIMON. *Les S.A.L. a Catalunya. Les Societats Anònimes Laborals, embrió d'una nova figura empresarial*. Ed. La Magrana. Barcelona. 1987

CASTAÑO I COLOMER J. *Una aproximació al món de les cooperatives de Catalunya 1979-1999. Una història, un anàlisi*. Roca Galés. Barcelona. 2000

F.E.S.A.L.C. *El futuro de la economía social. Jornadas 10/11/1986*. Ed. Federació de Societats Laborals de Catalunya (FESALC). Barcelona. 1986

GABRIEL P (Coord.) MOLINERO C., RAMOS G., SERRALLONGA J., YSÀS P, *Comissions Obreres de Catalunya. 1964-1989. Una aportació a la història del moviment obrer*. Ed Empúries i CERES, Barcelona. 1989

GARAU ROLANDI M. *Los estudios sobre Cooperativismo a la historiografía española: un estado de la cuestión*. Univ. Aix- Marseille. Bulletin d'Histoire Contemporaine de l'Espagne, 54; 2020.

ILSE MARIE FÜHRER. *Los sindicatos en España. De la lucha de clases a estrategias de cooperación*. Col. Estudios nº 25. Ed. Consejo Económico y Social. Madrid 04-1996

LARRAÑAGA. J. *Don José María Aritzemendiarrera y la experiencia cooperativa de Mondragón*. Litografía Danona Sociedad Cooperativa. Oyarzun. 1981.

MAMMARELLA G. *Historia de Europa Contemporánea desde 1945 hasta hoy*. 1995. Ed Ariel S.A. Barcelona. 1995, 3º reimp. 2008

PÉREZ BARÓ A. *Història de les cooperatives a Catalunya*. Ed, Critica Barcelona .1989

PLANA i GABERNET G. *El cooperativisme català o l'economia de la fraternitat*. Col. Management i empresa. ED, Escola Universitària d'Estudis Empresarials (UB) et altri. Barcelona. 1998.

REVENTÓS CARNER J. *El movimiento cooperativo en España*. Ariel. Barcelona. 1960

ROJO CARBELLIDO J. *Autogestión y sindicalismo, una crónica de la transición*. Ed. FESALC. Barcelona, 1996

SALABERT PARRAMON R. *Las Sociedades Laborales en el marco de desarrollo económico y social español*. Ed. M. de Trabajo. Madrid, 1988

VIDAL MARTINEZ I. *Crisis económica y transformaciones en el mercado de trabajo. El asociacionismo obrero en Cataluña*. Ed. Diputació de Barcelona, Biblioteca Prat de la Riba 5. Barcelona. 1987

VIDAL MARTINEZ I. VILAPLANA MASNOU A. *Perspectivas Empresariales de las Sociedades Laborales en la U.E.* FESALC I CIES. Barcelona. 1999

REVISTES

CIRIEC. *Informe de síntesis sobre la Economía Social en España en el año 2000*. Facultad de Economía. València

NOVAGESTIÓ. editor VICENTE CARDONA O. director RIBERA SERVENT A. Ed. FESALC. Barcelona.

Nº 1 SOM UNA REALITAT	05-04 1984
Nº 2 El reto de la reconversión	05-06 1984
Nº 3 El difícil camino de la financiación	07-08 1984
Nº 4 El trabajo asociado en el Mercado Común	09-10 1984
Nº 5 Radiografía de una adhesión	11-12 1984
Nº 6 La formación ocupacional base para el futuro	01-02 1985
Nº 7 Hacia la consolidación del movimiento SAL	03-04 1985
Nº 8 Seguridad Social una reforma impopular	05-06 1985
Nº 9 Un Congreso unitario para relanzar FESALC	07-08 1985
Nº 10 Tres frentes de lucha para combatir el paro	09-10 1985
Nº 11 Llega el IVA ...caen los aranceles	11-12 1985
Nº 12 El fenómeno de la economía sumergida y sus efectos negativos	01-02 1986
Nº 13 El IVA un impuesto que está de moda	03 -04 1986
Nº 14 La ZUR catalana espera acoger a 400 empresas	05-06 1986
Nº 15 Universidad y empresa: condenados a entenderse	07-08 1986
RXTRA Nº 1 Sindicatos y trabajo asociado, una situación bloqueada	1984
EXTRA Nº 2 El desafío de una Europa sin fronteras	1984
EXTRA Nº 3 La ley SAL, un motor para la economía social	1984

FONTS

REVISTA NOVAGESTIÓ és la publicació de la Federació de Societats Laborals de Catalunya.

REVISTA C.I.R.I.E.C. Publicació del Centre Internacional de Recherche Investigation et Études Cooperatifs; és un centre de recerca i documentació de Economia Pública i Cooperativa amb seu a València, el centre europeu és a Brussel·les.

RESOLUCIONES CONGRESUALES 19 de junio de 1983. Congreso constituyente de la Federación de Sociedades Anónimas Laborales de Catalunya. (FESALC)

RESOLUCIONS CONGRESSUALS 14-15 juny 1985. 1º Congrés FESALC

FOTOGRAFIA PÀGINA INICIAL de ARMAND VILAPLANA
FOTOGRAFIES DEL NÚMERO 1 AL 5 de NOVAGESTIÓ

ANNEX

Acuerdo para el desarrollo de la economía social en Catalunya

La economía del país pasa por una fase de profundos cambios y una acelerada internacionalización, a la vez que modifica la ubicación en la división mundial del trabajo. Los procesos de innovación transforman profundamente las realidades productivas y las formas y comportamientos del mercado, con importantes repercusiones en la organización de la vida social y civil.

Ante esta situación hace falta impulsar una política de desarrollo económico que influya en la transformación efectiva de la sociedad en la cual nos encontramos, mediante fórmulas empresariales que unen eficacia económica y eficacia social.

Esto pide por parte de la Administración pública, una actitud basada en medidas prioritarias y la adopción de nuevos criterios de programación económica que promuevan y favorezcan nuevas iniciativas empresariales; con el fin de neutralizar los problemas actuales del paro y los de desregulación laboral, a la vez que sirva de semilla de un nuevo tipo de empresa más progresista por su sentido dinámico y participativo.

Con esta finalidad, los sindicatos (CCOO y la UGT) y las organizaciones empresariales (FCTAC y FESALC) consideran necesario establecer acciones conjuntas que permitan superar los citados problemas y avanzar en la línea señalada.

Esta acción común permitirá activar iniciativas y programas con capacidad para promover todas las posibilidades de desarrollo de la base productiva y de la ocupación, reafirmando un nuevo sector económico, entre el público y el privado, una forma empresarial diferente y unas relaciones laborales distintas. Una política que incremente y amplíe las estructuras organizativas y representativas, potenciando el crecimiento cuantitativo y cualitativo del asociacionismo económico de los trabajadores.

Con este acuerdo se pretende consolidar y promover un proceso de democratización económica, basado en la cooperación como sistema de empresas de servicios con capacidad para dar respuesta a las innovaciones y con una forma asociativa basada en la participación.

Todo respetando la recíproca independencia, el objetivo es avanzar en el establecimiento de normas de comportamiento en todo el movimiento de trabajo asociado y sindical con el objetivo de conseguir la colaboración más amplia posible, encontrando y creando formas de participación y estructuras comunes entre ambos movimientos.

UGT, CCOO, FCTAC y FESALC acuerdan:

Reafirmar y valorar el Trabajo Asociado y la cooperación como una experiencia propia del mundo del trabajo que contribuye y responde a los problemas de nuestro tiempo, creando un nuevo tipo de empresas eminentemente joven, que recupera actividades productivas y dota de servicios a la ciudad, a la familia y a la persona, que respeta el medio ambiente y desarrolla un sector terciario avanzado.

Reconocer la peculiaridad de las relaciones contractuales en el seno de las empresas de Trabajo Asociado, admitiendo la necesaria eficacia de la empresa en el mercado, aun que resaltando la doble figura del socio trabajador que gestiona la empresa en un marco de libre competencia pero en base a la cooperación. Por todo esto, es necesario potenciar el movimiento sindical y las federaciones de empresas de trabajo asociado.

Iniciar una etapa conjunta con el esfuerzo común para el ejercicio del pleno derecho a la información e investigación de una mayor capacidad de participación y control de los procesos de reestructuración, la organización del trabajo y del régimen horario, la formación profesional, la seguridad e higiene y, en definitiva, la actividad empresarial.

Definir orientaciones comunes para una política activa que haga frente al paro y a la economía sumergida, creando ocupación estable y especialmente trabajo para jóvenes y mujeres.

Dirigir las potencialidades económicas de los trabajadores en formas y estructuras de participación y solidaridad, utilizando y creando instrumentos de economía social.

Promover iniciativas conjuntas para la promoción y extensión de la legislación cooperativa que sea coherente con el reconocimiento del nuevo y avanzado papel que la economía social desarrolla en el sistema social y económico del país.

Para la realización de los citados objetivos y su posterior desarrollo de política común, UGT, CCOO, FCTAC, y FESALC acuerdan constituir un comité de coordinación y seguimiento a nivel nacional de Catalunya.

Este comité estará compuesto por doce miembros: 3 UGT /3 CCOO /3 FCTAC/ 3 FESALC

Barcelona, 10 de mayo de 1988

Firman:

Jaume Estrem i Muniesa. President de la Federació de Cooperatives i Treball Associat de Catalunya.

Justo Domínguez Delafuente. Secretari General de la Unió General de Treballadors de Catalunya.

José Luis López Bulla. Secretar General de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya.

Armand Vilaplana Masnou. President de la Federació de Societats Anònimes Laborals de Catalunya.

Vista general del local del congreso

Un momento de las votaciones

Marcelino Camacho

Foto 1. Votacions

Foto 2. Marcelino Camacho, secretari general de CCOO

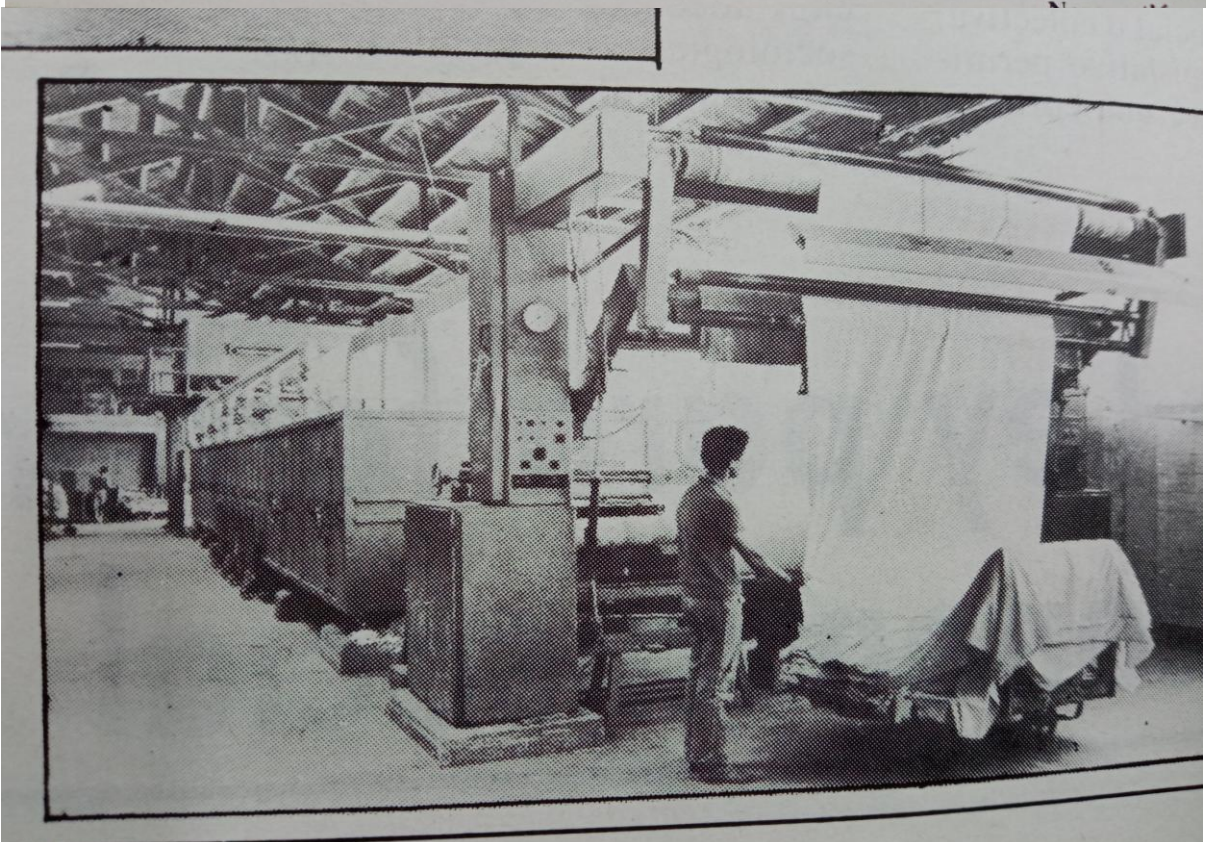

Foto 3. Manifestació sindical

Foto 4. Procés productiu fàbrica d'acabats tèxtils SAL

Foto 5. Procés productiu fàbrica acabats tèxtil SAL